

Harri Hietala – Keijo Kaivanto

YHTEISTOIMINTALAKI KÄYTÄNNÖSSÄ

Alma Talent
2018 Helsinki

Tilaa YHTEISTOIMINTALAKI KÄYTÄNNÖSSÄ Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

3., uudistettu painos

Copyright © 2018 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3266-8

ISBN 978-952-14-3267-5 (verkkokirja)

Kannen sarja-asu: Heikki Sallinen

Taitto: Sirpa Puntti

BALTO print, Liettua 2018

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

SISÄLLYS

Esipuhe 3. painokseen	5
Lyhenteet	17
1 Johdanto	19
1.1 Yhteistoiminnan historiaa	19
1.2 Vuoden 2007 yhteistoimintalainsäädännön valmistelu	21
1.3 Muutokset 1.7.2007 jälkeen – vuoden 2012 painokseen saakka	22
1.4 Muutokset vuoden 2012 painoksen jälkeen	23
2 Yhteistoimintalain keskeinen sisältö tiivistetysti	27
2.1 Keskeinen sisältö	27
2.2 Yhteistoimintalain soveltaminen 20–29 työntekijän yrityksissä	28
2.2.1 Lain soveltaminen	28
2.2.2 Työnantajan tiedottamisvelvoitteet	29
2.2.3 Työnantajan yhteistoimintaneuvottelu- velvoitteet	31
2.2.4 Sovittavat asiat	33
2.3 Yhteistoimintalain soveltaminen vähintään 30 työntekijän yrityksissä	34
2.3.1 Lain soveltaminen	34
2.3.2 Työnantajan tiedottamisvelvoitteet	35
2.3.3 Työnantajan yhteistoimintaneuvottelu- velvoitteet	37
2.3.4 Sovittavat asiat	42
2.4 Yhteistoiminnan osapuolet	44
2.5 Yhteinen kokous ja neuvottelukunta	46
2.6 Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä (konserniyhteistyö)	46
2.6.1 Kotimainen konserniyhteistyö	46
2.6.2 Kansainvälinen konserniyhteistyö	46

3 Yleiset säännökset	48
3.1 Yhteistoimintalain tarkoitus	48
3.2 Yhteistoimintalain soveltamisala	51
3.2.1 Työntekijöiden lukumäärän laskeminen	51
3.2.2 Sovellettavat säännökset yrityskoon mukaan	54
3.2.3 Alle 20 työntekijän yritys ja työsuhteen päättäminen	55
3.3 Yrityksen määritelmä	55
3.4 Poikkeukset yhteistoimintalain soveltamisalasta	57
3.4.1 Julkinen sektori	57
3.4.2 Poliittisia ja humanitäärisiä järjestöjä koskeva rajaus	58
3.5 Työntekijän osallistumisoikeudet muun lainsäädännön mukaan	59
3.6 Työneuvoston lausunto	63
4 Yhteistoiminnan osapuolet	65
4.1 Yleissäännös yhteistoiminnan osapuolista	65
4.2 Henkilöstöryhmien edustajat	68
4.2.1 Luottamusmies, luottamusvaltuutettu ja työsuojeluvaltuutettu henkilöstöryhmien edustajina	69
4.2.2 Henkilöstöryhmän enemmistön valitsema yhteistoimintaedustaja	70
4.2.3 Luottamusmiestä tai luottamusvaltuutettua vailla olevan henkilöstöryhmän yhteistoimintaedustaja	71
4.2.4 Henkilöstöryhmällä ei ole valittua edustajaa	71
4.2.5 Henkilöstöryhmien edustajien irtisanomissuoja ..	72
4.3 Yhteinen kokous ja neuvottelukunta	73
4.3.1 Yhteinen kokous	74
4.3.2 Neuvottelukunta	74
5 Henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot	77
5.1 Tiedot yrityksen taloudellisesta tilasta	77
5.1.1 Tilinpäätöstietojen antaminen pörssiyhtiössä ja muissa kuin pörssiyhtiöissä	78

5.1.2	Taloudellista tilaa koskeva selvitys yrityksissä.....	78
5.2	Palkkatiedot	80
5.2.1	Palkkatietojen antamisvelvollisuus henkilöstöryhmän edustajalle.....	80
5.2.2	Palkkasalaisuus.....	81
5.2.3	Työehtosopimusta järjestäytymisen perusteella noudattava työnantaja.....	82
5.3	Tiedot yrityksen työsuhteista	82
5.4	Selvitys yrityksen ulkopuolisen työvoiman käytön periaatteista	83
5.5	Henkilöstöryhmien oikeus lisäselvityksiin	84
6	 Yrityksen yleiset suunnitelmat, periaatteet ja tavoitteet	87
6.1	Työhönotossa noudatettavat periaatteet ja käytännöt	89
6.1.1	Työhönotto.....	89
6.1.2	Työhön tulijan perehdyttäminen ja annettavat tiedot.....	90
6.1.3	Työntekijästä kerättävät tiedot.....	90
6.2	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma	90
6.2.1	Henkilöstön rakenne ja määrä.....	92
6.2.2	Periaatteet työsuhdemuodoista.....	93
6.2.3	Työmarkkinakelpoisuuden ylläpito.....	93
6.2.4	Ammatillinen osaaminen ja muutokset.....	93
6.2.5	Suunnitelman toteuttaminen ja seurantamenettelyt.....	94
6.2.6	Työllistymistä edistävä koulutus tai valmennus.....	95
6.2.7	Henkilöstösuunnitelman sisältö ja laajuus.....	96
6.2.8	Ikääntyvät työntekijät.....	96
6.2.9	Työ- ja perhe-elämän tasapainottaminen.....	97
6.2.10	Osatyökykyisten työllistämisen periaatteet.....	97
6.2.11	Joustavat työaikajärjestelyt.....	97
6.2.12	Yhteistoimintamenettely 20–29 työntekijän yrityksissä.....	98
6.2.13	Muutokset henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan työvoimaa vähennettäessä.....	98

6.3 Vuokratyövoiman käytön periaatteet, vuokratyövoimaan liittyvät ilmoitukset ja jatkettu neuvottelumenettely	99
6.3.1 Työnantajan ilmoituksen sisältö	99
6.3.2 Vaatimus yhteistoimintaneuvottelusta vähintään 30 työntekijän yrityksissä	99
6.3.3 Yhteistoimintaneuvottelu vähintään 30 työntekijän yrityksissä	100
6.4 Yrityksen sisäinen tiedottaminen vähintään 30 työntekijän yrityksissä	101
6.5 Muuhun lainsäädäntöön perustuvien suunnitelmien, periaatteiden ja käytäntöjen käsittely vähintään 30 työntekijän yrityksissä	101
6.5.1 Tasa-arvosuunnitelma	101
6.5.2 Yhdenvertaisuussuunnitelma	102
6.5.3 Huumausainetodistuksen vaatiminen	102
6.5.4 Kameravalvonta, kulunvalvonta ja muu valvonta	102
6.5.5 Henkilöstörahasto	103
6.6 Yhteistoimintaneuvottelut	103
6.6.1 Yhteistoimintaneuvottelut ennen järjestelyjä	103
6.6.2 Yhtä henkilöstöryhmää koskeva neuvottelu	104
6.6.3 Useaa henkilöstöryhmää koskeva neuvottelu	104
6.6.4 Osaamisen kehittämistä vaille jääneet	104
6.7 Työnantajan aloite	105
6.7.1 Aloitteen antamisaika ennen yhteistoimintaneuvotteluita	105
6.7.2 Yhteistoimintaneuvottelujen alkamisaika ja -paikka	105
6.8 Henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot	106
6.9 Henkilöstöryhmän edustajan aloiteoikeus	106
6.10 Yhteistoimintaneuvottelujen kirjaaminen	107
6.11 Yhteistoimintavelvoitteen täytyminen	107
6.12 Tiedottaminen	108

7 Sopiminen ja henkilöstön päätökset	111
7.1 Neuvottelualoite	112
7.2 Neuvotteluissa käsiteltävät asiat	112
7.2.1 Yhteistoimintakoulutus	113
7.2.2 Työsäännöt	113
7.2.3 Aloitetoiminta	114
7.2.4 Työsuhdeasunnot	115
7.2.5 Sosiaaliasiat	116
7.2.6 Harrastus-, virkistys- ja lomatoiminta	118
7.3 Neuvottelumenettely ja sopiminen	119
7.3.1 Tietojen antaminen ja neuvottelukutsu	119
7.3.2 Työnantajan kieltäytyminen	119
7.3.3 Neuvottelun ja sopimuksen kirjaaminen	119
7.3.4 Sopimuksen voimassaolo	120
7.3.5 Sopimuksen sitovuus	120
7.3.6 Sopimuksesta tiedottaminen	121
7.3.7 Sopimuksen voimaantulo	121
7.3.8 Henkilöstöryhmien edustajien päätökset	121
7.3.9 Työnantajan päätökset	122
7.4 Muu sopiminen yhteistoimintamenettelyssä	123
8 Yhteistoimintamenettely pienemmissä yrittäjätoiminnan muutostilanteissa	125
8.1 Säännösten soveltamisala ja neuvotteluissa käsiteltävät asiat	127
8.1.1 Yhteistoimintamenettelyä edellyttävät tilanteet	127
8.1.2 Neuvotteluissa käsiteltävät asiat	128
8.2 Yhteistoimintaneuvottelut	130
8.2.1 Yhteistoimintaneuvottelun osapuolet	131
8.2.2 Työnantajan aloite	131
8.2.3 Työntekijöille tai henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot	132
8.2.4 Henkilöstöryhmien edustajien aloiteoikeus	132
8.2.5 Neuvotteluvaikeuksien täyttyminen	133
8.2.6 Yhteistoimintaneuvottelujen kirjaaminen	133
8.2.7 Tiedottaminen	133

9 Tiedottamisveloitteet liikkeen luovutuksen, sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä	135
9.1 Tiedottamisvelvollisuuden sisältö	135
9.1.1 Tiedotettavat asiat ja tietojen vastaanottajat	137
9.1.2 Tiedottamisen ajankohta	140
9.2 Luovutuksensaajan velvollisuus vuoropuheluun	141
9.3 Henkilöstövaikutukset liikkeen luovutuksen, sulautumisen ja jakaantumisen yhteydessä	141
10 Yhteistoimintamenettelytyövoiman käyttöä vähennettäessä	143
10.1 Soveltamisala	144
10.2 Yhteistoiminnan osapuolet	145
10.3 Yhteistoimintamenettelyn käynnistäminen	147
10.3.1 Neuvotteluesitys	147
10.3.2 Työnantajan annettavat tiedot	148
10.3.3 Tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle	151
10.3.4 Työllistymistä edistävä toimintasuunnitelma	152
10.3.5 Työllistymistä edistävät toimintaperiaatteet	153
10.4 Neuvottelujen käyminen	154
10.4.1 Neuvotteluelvoitteen sisältö	154
10.4.2 Neuvotteluelvoitteen täytyminen	163
10.4.3 Yhteistoimintaneuvottelujen kirjaaminen	166
10.4.4 Työnantajan selvitys	167
11 Erinäiset säännökset	169
11.1 Yhteistoimintaneuvottelujen kirjaaminen	170
11.2 Oikeus käyttää asiantuntijaa	171
11.3 Vapautus työstä ja korvaukset	172
11.3.1 Vapautus työstä	172
11.3.2 Korvaus työaikana	172
11.3.3 Korvaus työajan ulkopuolella	173
11.4 Salassapitovelvollisuus	173
11.4.1 Salassa pidettävät tiedot	173
11.4.2 Liike- ja ammattisalaisuudet	174
11.4.3 Taloudellinen asema	175
11.4.4 Yritysturvallisuus	175

11.4.5	Yksityisyyttä koskevat tiedot	175
11.4.6	Eteenpäin annettavat tiedot	175
11.4.7	Salassapitovelvollisuuden edellytykset.....	176
11.4.8	Salassapitovelvollisuuden kesto	177
11.5	Yhteistoimintaneuvottelujen suhde	
	työehtosopimuksen neuvottelumääräyksiin.....	177
11.6	Poikkeukset työnantajan tietojenantovelvollisuudesta	177
11.7	Poikkeukset yhteistoimintamenettelystä	178
11.7.1	Poikkeamisen perusteet	178
11.7.2	Neuvottelujen käynnistäminen poikkeusperusteiden loputtua	179
11.8	Sopimisoikeus	179
11.8.1	Työehtosopimuksin yhteistoimintalaista poikkeaminen	179
11.8.2	Kansaneläkelaitos.....	181
11.8.3	Sopimusten oikeusvaikutus.....	181
11.9	Hyvitys	182
11.9.1	Hyvityksen määrä	182
11.9.2	Hyvityksen tuomitseminen.....	182
11.9.3	Hyvitys on korvaus	183
11.9.4	Hyvitys on verotonta	183
11.9.5	Hyvityksen ohella tuomittavat muut korvaukset	183
11.9.6	Hyvityksen korvausasteikko	184
11.9.7	Kanneaika hyvityksen vaatimiselle työsuhteen aikana	184
11.10	Hyvityksen rahamäärän tarkistaminen	185
11.11	Pakkokeinot	185
11.11.1	Tiedottamisveloitteiden laiminlyönti.....	185
11.11.2	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimatta jättäminen	186
11.12	Nähtävänäpito	186
11.13	Valvonta	186
11.14	Rangaistussäännökset	187
11.14.1	Yhteistoimintaveloitteen rikkominen	187
11.14.2	Määräysvallassa oleva yritys	188

12 	Konserniyhteistyö eli yhteistoiminta yritysryhmissä	190
12.1	Johdanto	191
12.2	Yleiset säännökset	192
12.2.1	Lain tarkoitus	192
12.2.2	Lain soveltamisala	193
12.2.3	Suhde muuhun lainsäädäntöön	193
12.2.4	Yritysryhmän ja määräysvaltaa käyttävän yrityksen määritelmät	193
12.2.5	Työntekijämäärän laskeminen	195
12.2.6	Työneuvoston lausunto	195
12.3	Yhteistoiminta suomalaisessa yritysryhmässä	196
12.3.1	Yritysryhmä ja yritys	196
12.3.2	Sopimus yhteistoiminnasta	197
12.3.3	Toissijaiset säännökset yhteistoiminnasta yritysryhmässä ja yrityksessä	199
12.3.4	Työntekijöiden edustajat	199
12.3.5	Yhteistoimintamenettelyssä tiedotettavat ja käsiteltävät asiat	200
12.3.6	Yhteistoimintamenettely	201
12.4	Yhteistoiminta yhteisönlaajuisessa yritysryhmässä ja yrityksessä	202
12.4.1	Yhteisönlaajuinen yritysryhmä ja yritys	203
12.4.2	EY:n sulautuma-asetuksesta johtuvat poikkeukset	203
12.4.3	Selvitysmenettelyn vaikutus määräysvaltaan	204
12.4.4	Ylikansallinen asia	205
12.4.5	Määräysvalta ja lainvalinta	205
12.4.6	Keskushallinto	205
12.4.7	Valmistelevat toimenpiteet	206
12.4.8	Työntekijöiden neuvotteluryhmän perustaminen ja kokoonpano	207
12.4.9	Neuvotteluryhmän jäsenmäärä ja jäsenten valinta	207
12.4.10	Neuvottelut yhteistoiminnan järjestämisestä ja vastuu neuvotteluryhmän kustannuksista	208
12.4.11	Neuvotteluryhmän pidättäytyminen sopimusneuvotteluista	209

12.4.12 Yhteistoimintasopimuksesta päättäminen neuvotteluryhmässä	210
12.4.13 Sopimus eurooppalaisesta yritysneuvostosta tai muusta tiedottamis- ja kuulemismenettelystä	210
12.4.14 Toissijaiset säännökset yhteistoiminnasta yhteisönlaajuisessa yritysryhmässä ja yrityksessä	212
12.4.15 Eurooppalainen yritysneuvosto ja sen tehtävät	213
12.4.16 Eurooppalaisen yritysneuvoston jäsenten valinta ja ilmoitus neuvoston kokoonpanosta	213
12.4.17 Oikeus saada tietoja ja tulla kuulluksi	214
12.4.18 Eurooppalaisen yritysneuvoston säännölliset kokoukset ja niissä käsiteltävät asiat	214
12.4.19 Ylimääräiset kokoukset poikkeuksellisissa tilanteissa	215
12.4.20 Yritysneuvoston ja sen työvaliokunnan jäsenten tiedottamisvelvollisuus	217
12.4.21 Vastuu yhteistoiminnasta aiheutuvista kustannuksista	217
12.4.22 Eurooppalaisen yritysneuvoston arvio sopimisneuvotteluista	218
12.4.23 Työntekijämäärän vähentymisen vaikutus	218
12.5 Erinäiset säännökset	219
12.5.1 Työntekijöiden edustajien oikeudet	219
12.5.2 Työntekijöiden edustajien irtisanomissuoja	220
12.5.3 Sopimisoikeus	221
12.5.4 Salassapitovelvollisuus	221
12.5.5 Poikkeukset tietojenantovelvollisuudesta	223
12.5.6 Määräysvaltaa käyttävän yrityksen tiedottamisvelvollisuus	223
12.5.7 Rangaistussäännökset	224
12.5.8 Nähtävänäpito	225
12.5.9 Valvonta	225
12.6 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	226

13 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	228
13.1 Laki yhteistoiminnasta yrityksissä	228
13.1.1 Voimaantulo	228
13.1.2 Siirtymäsäännökset	229
13.2 Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä	229
13.2.1 Voimaantulo	229
13.2.2 Siirtymäsäännös	229
Liitteet	231
Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334	233
Laki yhteistoiminta-asiamiehestä 30.3.2010/216	248
Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä 30.3.2007/335	251
Työsopimuslaki 26.1.2001/55, 7 ja 9 luku	264
Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44, 5 ja 5a luku	269
Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738, 3 luku	277
Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383, 3 luku	278
Rikoslaki 19.12.1889, 38 ja 47 luku	281
Tuloverolaki 30.12.1992/1535, 80 §	288
Yhteistoiminta-asiamiehen tehtävät ja yhteystiedot	290
Asiahakemisto	293

ESIPUHE 3. PAINOKSEEN

Suomessa on noin 230 000 yritystä, jotka työllistävät yli 1,3 miljoonaa työntekijää. Yhteistoimintalain piirissä arvioidaan olevan noin 8 000 yritystä, joissa työskentelee noin 900 000 työntekijää.

Tässä Yhteistoimintalaki käytännössä -teoksen uudistetussa, 3. painoksessa on otettu huomioon yhteistoimintalainsäädännön muutokset, uusi oikeuskäytäntö ja yritysten käytännöt. Luvussa 1 on selostettu vuoden 2012 painoksen jälkeen tulleet yhteistoimintalakia koskevat lainsäädäntömuutokset.

Teoksessa käsitellään sekä laki yhteistoiminnasta yrityksissä että laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä.

Merkittävämpiä viimeaikaisia yhteistoimintalain muutoksia ovat olleet henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimiseen liittyvät useat lakimuutokset, joiden taustalla on työmarkkinakentän ja valtiovallan henkilöstön osaamisen ylläpidon edistämistoimet eri tilanteissa. Yhteistoimintalakia on muutettu myös siten, että lain soveltamisalaan kuuluvat myös ulkomaisten yhteisöjen sivuliikkeet, joissa työskentelevien työntekijöiden määrä säännöllisesti on vähintään 20.

Tärkeimpiä korkeimman oikeuden ratkaisuja ja työneuvoston lausuntoja on käsitelty asianomaisten lukujen yhteydessä.

Kirjan lukuihin on lisätty asiakirjamalleja ja ohjeita yhteistoimintalain käytännön soveltamisen avuksi.

Otamme mielellämme vastaan lukijoiden kommentteja. Toivomme kirjasta olevan hyötyä silloin, kun yrityksessä selvitetään yhteistointa-asioita. Kiitämme kustannustoimittaja Katja Kolulaa erinomaisesta yhteistyöstä teoksen päivittämiseksi.

Helsingissä 27. päivänä maaliskuuta 2018

Harri Hietala
varatuomari
harri.hietala@tem.fi

Keijo Kaivanto
varatuomari
keijo.kaivanto@kak-laki.fi